

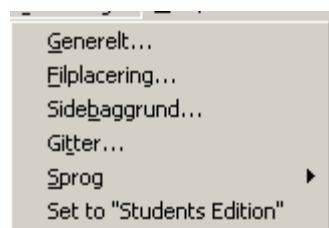

Primus – Lav Layout med noder, tekst og billede.

Lærerversionen af Primus kan også bruges til at blande forskellige noder med tekst og billede. Det kan *Student Edition* ikke. Vi vil lave et A4-ark med en melodi, forslag til akkompagnement, tekst og billede.

1. Er min udgave lærer eller elevversionen?

- Åben Primus og gå ind i menuen **Indstillinger**

Hvis du har valgmuligheden **Set to "Students Edition"** så er det lærerversionen du har.

To stykker (to noder).

To billeder.

Tre tekst-boxe.

To sange af Harald Bergsted og Carl Nielsen

Jeg ved en lærkerede

Melodi

Føjlestemme

Jeg lærer bag en skån
der står jeg ganske nær
Jeg rækker mig på den
og holder på mit vej.

For søren kan vil hvide
og drøngen samle bær.
Men ingen skal få vide
hvor lærkereden er.

Carl August Nielsen (8. juni 1865 – 3. oktober 1931)
dansk komponist og dirigent

Solen er så rød mor

Harald Bergstedt (1887-1965) var en dansk forfatter. Hans fjerdevæn var Harald Alfred Petersen. Han er manden bag de kendte og elskede sange som Solen er så rød, mor, Hvor den lille stjer og Jeg ved en lærkerede. Harald Bergstedt var i mange år medlem af Socialdemokraterne, men under besættelsen udviklede han sig til at blive overbevist nazist. Han blev i 1946 idømt to års fængsel for landskadeligt virke som journalist ved avisen "Fædrelandet" og mistede samme år sin forfattermedlemskab. Året efter blev han ekskluderet af Dansk Forfatterforening. Så er den, som er endeløst.

2. Et lille kig på elementerne.

I Primus hedder et sammenhængende nodebillede for *et stykke*. Når Man åbner Primus åbner man *et stykke*, men man har mulighed for at tilføje flere stykker i et dokument. Overfor ser du et dokument der består af **to stykker** (dvs to selvstændige satser), to billeder og tre tekst-bokse. Bemærk også *den grønne stiplede linje*, der angiver hvilket musikstykke, der er aktivt. Der er altid et af *stykkerne*, der er aktivt.

- Åben Primus så vi får en enkelt melodilinie.

3. Inden du starter er det en god ide at lave en plan!

Der er især to ting, der kan give anledning til problemer, når man bruger Primus til layout.

Det ene er at vi ikke kan flytte frit rundt med elementerne på siden. Når vi flytter nogen følger andre med. Derfor er det godt at forsøge at lave sit dokument "oppefra".

Det andet er at billeder ikke gemmes i et dokument men ligger som et link. Det betyder at du skal gemme dit primusdokument i en mappe sammen med billeder. Skal du give dokumentet videre til andre skal det så fx printes i pdf-format inden, så det hele ligger i en fil.

4. Start på dokumentet – noder og tekstbokse

- Start med at lave den ene primus-fil. Det kan være som eksemplet nedenfor, hvor der er to "detaljer". Den ene er at fløjtestemmen er skrevet med mindre nodestørrelse (Under **Nodesystem** og **Opsætning**) og den anden er at der er flere vers under teksten (Brug **Pil-ned** for at skrive andet vers ind).

The screenshot shows the Primus software interface. The title bar reads "P Primus [C:\Documents and Settings\Gert\Documents\02-mu\02D-Primus\NodeOgBillede\layout3.pri *]". The menu bar includes "Filer", "Dokument", "Stykke", "Nodesystem", "Valg", "Tekst", "Midi", "Vis", "Indstillinger", and "Hjælp". The toolbar contains various icons for file operations, editing, and playback. The main workspace displays a musical score titled "To sange af Harald Bergstedt og Carl Nielsen". The score is for the song "Jeg ved en lærkerede". It features a melody line and a flute part (Fløjtestemme). The tempo is marked as 80. The key signature is one flat (B-flat). The score is divided into two systems. The first system contains measures 1 through 4, and the second system contains measures 5 through 8. The lyrics are in Danish. The interface also shows a sidebar on the left with a list of items (1, 2, 3) and a status bar at the bottom with information about the current page and document.

To sange af Harald Bergstedt og Carl Nielsen

Jeg ved en lærkerede

Melodi

Fløjtestemme

Jeg ved en lær - ke - re - de, jeg si - ger ik - ke mer. Den
I re - den er der un - ger og un - ger - ne har dun De
Og de to gam - le lær - ker de fly - ver tæt om - kring. Jeg

fin - des på en he - de et sted hvor in - gen ser
pip - per de har tun - ger og re - den er så lun
tæn - ker nok de mær - ker jeg gør dem in - gen - ting.

Jeg lurer bag en slåen
der står jeg ganske nær
Jeg rækker mig på tåen

Side 1(1) Aktivt stykke: 1 (2) Valg: Noder (0)

Start NodeOgBillede 3 Microsof... 2 Primus ... Carl Nielsen ... DA 17:58

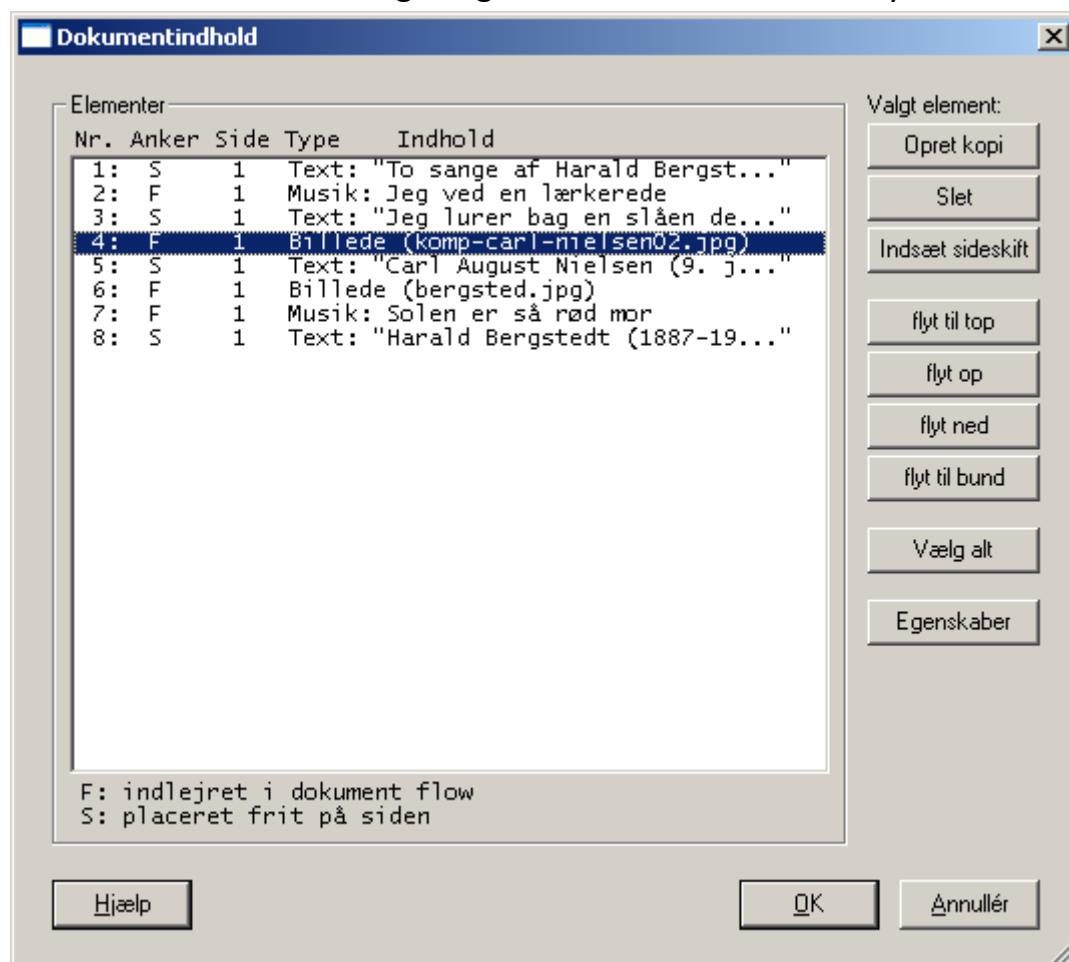
- Vi vil nu indsætte en tekstboks øverst og skal derfor flytte noden lidt ned, så der bliver plads. Hold **Shift** nede og tag samtidig fat med musen i den stibledede grønne linje øverst og træk noden nedad til der er plads nok.
- Tryk **6** for at få toolbox'en hen på tekster (tryk evt **esc** først) og vælg **Fri tekst**. Klik nu *ovenover den grønne stibledede linje omkring noden*, og skriv den tekst du vil have uden at bekymre dig om bogstav type og størrelse. (Hvis tekstboksen står indenfor den grønne stibledede linje kan der ske "underlige ting". Prøv selv at lave en lille tekstboks og flyt den op, så den står lige over stykkets overskrift!).
- Hver tekstboks bliver i en bestemt formatering, der har navn efter en funktion i arket. Nedenfor ses hvordan 4 af de mest brugte ser ud.

- Tryk på knappen, hvor du skifter tekststilart og vælg **Covertitle1**. (Hvis du ændrer på tekststørrelsen i en box ændres den samtidig i alle andre af samme type, så prøv at undlade at ændre størrelsen men find i stedet en type, der passer til det du ønsker).
- Tryk **esc** for at komme ud af skrivefunktionen, og flyt lidt rundt med den textbox du har skrevet. Læg mærke til at noderne flytter sig for tekstboksen. (Hvis du har en node der opfører sig meget mærkeligt, kan det ofte hjælpe at slette nogle forstyrrende tekstbokse).
 - Tilføj evt en tekstboks med yderligere et vers eller med en forklarende tekst nedenunder noden. Vælg fx typen **Plain tekst** eller **Expression**.

5. Indsæt et billede.

- Start med at finde et billede og gemme det i den mappe, du har gemt din Primus-fil i.
- Vælg nu i Primus **Dokument** og **Tilføj billede**. Billedet bliver nu anbragt i noden lige under noden, hvis der er plads på siden.
- Du kan *ikke* slette det ved at klikke på det og trykke på *delete* eller tilsvarende. I stedet kan du vælge **Dokument** og **Rediger indhold**, og her kan du markere billet og vælge **Slet ...** hvis du altså fortryder.

- Når du har det billede du vil have indsat, trykker du på **shift** og tager fat i den stibledede røde linje omkring billedet og trækker billedet større eller mindre. Hvis der ikke kommer røde og grønne stibledede linjer, skal du trykke esc for at komme ud af et valg.
- Når billedet har den rigtige størrelse, trykker du igen/stadigvæk **shift** ned og flytter det, ved at tage fat men musen i den stibledede linje langs en af kanterne.

5. Indsæt endnu en node.

The screenshot shows the Primus software interface with a document titled "NodeOgBillede\layout3.pri *". The document contains the following elements:

- Text:** "og holder på mit vejr." followed by a stanza: "For ræven han vil bide / og drengen samle bær. / Men ingen skal få vide / hvor lærkereden er."
- Image:** A portrait of Carl August Nielsen.
- Text:** "Carl August Nielsen (9. juni 1865 – 3. oktober 1931) dansk komponist og dirigent."
- Image:** A 100 Danish Kroner banknote.
- Section Header:** "Solen er så rød mor"
- Musical Notation:** Two staves of music in G major, 4/4 time. The lyrics are: "So - len er så rød mor og / sko - ven blir så sort"
- Text:** A paragraph about Harald Bergstedt: "Harald Bergstedt (1887-1965) var en dansk forfatter. Hans fødenavn var Harald Alfred Petersen. Han er manden bag de kendte og elskede sange som Solen er så rød, mor, Hør den lille stær og Jeg ved en lærkerede. Harald Bergstedt var i mange år medlem af Socialdemokratiet, men under besættelsen udviklede han sig til at blive overbevist nazist. Han blev i 1946 idømt to års fængsel for landsskadeligt virke som journalist ved avisen 'Fædrelandet' og mistede samme år sin forfatterunderstøttelse. Året efter blev han ekskluderet af Dansk Forfatterforening. Så er den sang også ødelagt."

The interface includes a menu bar (Filer, Dokument, Stykke, Nodesystem, Valg, Tekst, Midi, Vis, Indstillinger, Hjælp), a toolbar, and a status bar at the bottom showing "Side 1(1)", "Aktivt stykke: 1 (2)", and "Valg: Noder (0)".

Du kan indsætte en node på to måder. Enten kan du indsætte en node du allerede har skrevet eller du kan starte på en ny tom skabelon i det dokument, du allerede arbejder i.

Hvis du vil indsætte en node du allerede har lavet:

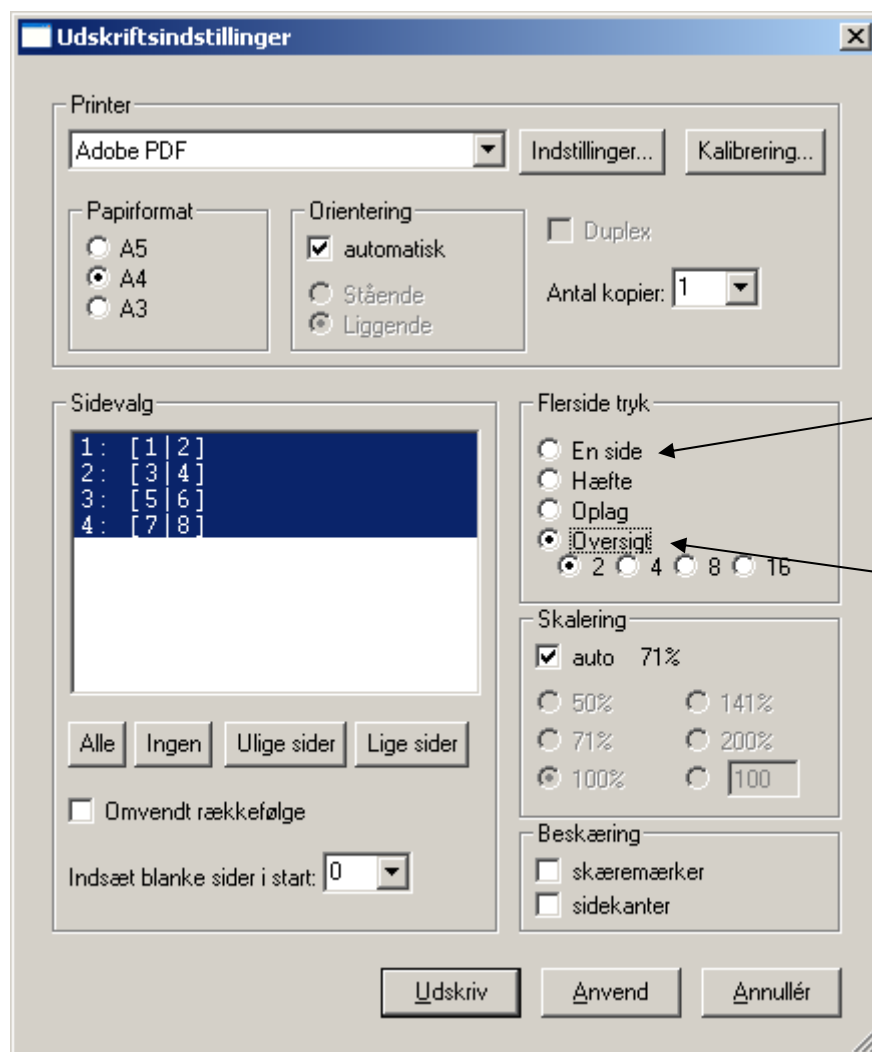
- Gå ind i **Filer** og vælg **Vedhæft** og derefter **Primusfil**.

Hvis du vil indsætte en tom nodelinje/klaverlinje:

- Vælg **Dokument** og **Tilføj nyt stykke** og endelig får du mulighed for at tilføje på forskellig måde. (NB! Hvis du får en klaverstemme kan du slette *akkoladen* ved at højreklikke på den, du kan slette en stemme med kommandoen **num** – lissom du kan tilføje en stemme med **num+** .
- Flyt lidt rundt på det hele og fortryd at du ikke fra starten havde en plan.

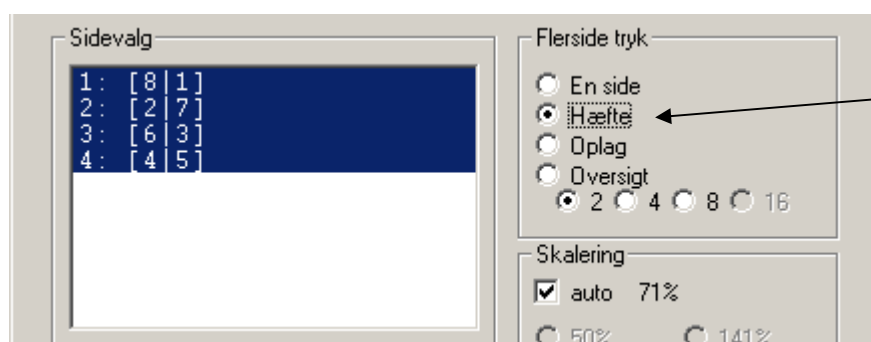
6. Lidt om udskrivning

Primus har nogle fede features til udskrivning.

En side er standardudgaven hvor hvert nodeark fylder en side

Oversigt er den udgave, hvor siderne kopieres to og to.

Hæfte er den udgave, hvor siderne kopieres to og to, men sådan at de passer sammen hvis de hæftes i ryggen. Det passer altså til et A5-hæfte.

Disse funktioner ligger ikke i printeren men i programmet, så det afhænger ikke af hvilken printer du har. Udskrivningsmenuen findes også i elevudgaven.